

Regeringen

Handlingsplan for mænd og drenge ligestilling

MAJ 2024

Henvendelse om publikationen kan ske til:

Digitaliserings- og Ligestillingsministeriet

Stormgade 2-6

1470 København K

T 72 28 24 00

ISBN 978-87-94449-09-0 (digital version)

Design: BGRAPHIC

Publikationen kan hentes på

Digitaliserings- og Ligestillingsministeriets
hjemmeside:

www.digmin.dk

Indhold

Forord	5
Indledning	6
Fædre, børn og familie	9
Fysisk og mental sundhed	14
Udsathed	19
Uddannelse og arbejdsliv	24

Forord

Ligestilling handler om reelt lige muligheder og om frihed. Frihed til at kunne udfolde sig uden at normer, strukturer eller bestemte forventninger til køn begrænser den enkelte mand eller kvinde.

Historisk har ligestillingskampen været en kvindesag. Med god grund. For kvinder har gennem tiden kæmpet for at få de samme rettigheder og muligheder som mænd.

I Danmark er vi nået langt med ligestilling. Men der er behov for, at vi som samfund anerkender, at en moderne ligestillingsindsats handler om både kvinder og mænd. Og om at fremme størst mulig frihed og de bedste udfoldelsesmuligheder for begge køn.

For normer og forventninger til køn har også betydning for mænds og drenges livsvilkår og -omstændigheder. For deres muligheder, udfordringer og adfærd.

Og vi har ikke i tilstrækkelig grad erkendt, at når mænds sundhed er dårligere end kvinders, når drenge oftere falder ud af uddannelsessystemet, ender i misbrug, kriminalitet og hjemløshed, og når mænd oftere end kvinder begår selvmord, så hænger det også sammen med deres køn og de forventninger, der er til dem.

Med denne handlingsplan tager vi sammen med partierne i Folketinget en række konkrete initiativer for at fremme mænd og drenges ligestilling. Handlingsplanen løser langt fra alle udfordringer, men mit ønske er, at handlingsplanen kan give et samlet og bredt blik på, hvordan forventningerne til køn kan begrænse drenge og mænd. Og at vi får større fokus på, at køn også spiller en rolle for mænd og drenge, og på hvad man kan gøre for at fremme deres lige muligheder og ligestilling.

Jeg vil gerne takke Folketingets partier bag aftalen om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2024-2027 for at bidrage til, at vi kan sætte fokus på mænd og drenges ligestilling

Med handlingsplanen vil jeg også gerne understrege, at ligestilling er for både mænd og kvinder. Det handler ikke om enten eller. Men om både og. Om den enkeltes frihed og muligheder, det samfund vi ønsker, om vækst og velstand og om sammenhængskraften i vores samfund.

God læselyst

Marie Bjerre
Minister for ligestilling

Indledning

I de seneste år er der taget en række vigtige skridt, der gør op med lovgivning, som bunder i traditionelle kønnede forventninger til fx mænd som omsorgspersoner. Det gælder bl.a. den øremærkede orlov, som giver mænd samme rettigheder som kvinder til at holde orlov med deres børn, delingen af børne- og ungeydelsen og lovgivning om, at digital post fra det offentlige om et fælles barn skal sendes til begge forældre.

Senest er det besluttet at ligestille krisecentertilbud til voldsudsatte mænd, så mænd udsat for vold i en nær relation får samme ret til hjælp og støtte på et krisecenter, som kvinder har. Med det anerkender samfundet, at mænd også kan være udsat for partnervold og have brug for hjælp.

Samtidig er der en lang række indsatser og tilbud, som sætter ind på områder, hvor mænd er overrepræsenteret, fx misbrug, hjemløshed, selvmord mv. Det er indsatser, der kommer alle til gavn.

Med denne handlingsplan er det ambitionen at sætte fokus på områder, hvor særligt drenge og mænd er overrepræsenteret, og hvor normer, kulturer og forventningerne til køn kan spille en rolle for mænds og drenges lige muligheder. Samtidig skal handlingsplanen bidrage til at skabe større synlighed om og anerkendelse af, at ligestilling også handler om mænds og drenges lige muligheder.

Handlingsplanen indeholder 14 initiativer, der går på tværs af en række ministerområder. Som led i aftalen om udmøntningen af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet for 2024-2027 har partierne bag aftalen afsat 35 mio. kr. til otte af initiativerne.

I handlingsplanen præsenteres også en række nyere indsatser og aftaler, som sætter ind på områder, hvor mænd og drenge er overrepræsenterede eller særligt udsatte. Det er dermed også indsatser, som i særlig grad kan komme mænd og drenge til gode. Disse indsatser er præsenteret i særskilte tekstbokse under de enkelte afsnit.

Handlingsplanen har fire indsatsområder

1. Fædre, børn og familier Mænds lige muligheder i forhold til familielivet kan begrænses af forventninger til og forestillinger om mænds og kvinders roller bl.a. som omsorgspersoner. Faderrollen har udviklet sig markant gennem de seneste år, fædre har fået samme rettigheder til orlov som mødre, og mange mænd involverer sig aktivt i deres børns liv og familielivet. Men der er stadig mange steder i samfundet, hvor moren opfattes som den primære omsorgsperson, hvilket kan negligere fars rolle som forælder.

2. Fysisk og mental sundhed Mænd lever kortere tid end kvinder, går sjældnere til læge, dør oftere af deres sygdom, og langt flere mænd end kvinder begår selvmord. Mænd bruger markant færre sundhedstilbud end kvinder. Det kan betyde, at de ikke får den hjælp, de har brug for i tide. Ved psykiske problemer er det velkendt, at særligt mænd ikke søger hjælp. Næsten tre gange så mange kvinder som mænd får psykologhjælp henvist fra deres læge. Det er særligt lavtuddannede mænd, der halter efter i forhold til sundhed.

3. Udsathed Når mænd falder, er der en tendens til, at de falder hårdt. Fx er langt de fleste hjemløse mænd, og mænd har oftere misbrugsproblemer og er kriminelle. Udsatte mænd har oftere komplekse og sammensatte problemer. Forestillinger og forventninger til mænd og drenge om, at de skal være seje og klare problemerne selv, kan betyde noget for muligheden for at række ud og anerkende problemer, men også for den måde de offentlige tilbud griber mændene.

4. Uddannelse og arbejdsliv Der er forskelle mellem drenges og pigers faglige resultater. Og færre unge mænd får en ungdomsuddannelse. Både uddannelsesvalget og arbejdsmarkedet er fortsat meget kønsopdelt, og mange arbejder inden for traditionelle kvinde- og mandefag. Mænd er fx stort set fraværende på de velfærdsrettede uddannelser. Det betyder noget for den enkeltes muligheder, men også for fleksibiliteten på arbejdsmarkedet.

Initiativer i handlingsplanen

De fire indsatsområder

Fædre, børn og familie

- Opfølgning på aftale om øremærket orlov
- Ansøgningspulje til aktiviteter for udsatte fædre på orlov*
- Vidensopsamling om brugen af orlov
- Ansøgningspulje om netværk og støtte til mænd i krise*

Fysisk og mental sundhed

- Forebyggelse og rehabilitering ved kronisk sygdom*
- Forum for Mænds Sundhed
- Afstigmatisering af psykiske problemer og selvmordstanker*
- Modvirkning af mistrovsel gennem fysiske gaming-fællesskaber*

Udsathed

- Tidlig indgriben ved risiko for hjemløshed eller tilbagefald til ny kriminalitet*
- Vredes- og konflikthåndtering i Kriminalforsorgen i Grønland
- Ligestilling af krisecentertilbud til voldsudsatte mænd
- National oplysningsindsats om vold

Uddannelse og arbejdsliv

- Variation og diversitet i rekruttering af elever til SOSU*
- Udvikling og afprøvning af "Boys' Day in Care"*

Initiativer markeret med * er finansieret af de 35 mio. kr., der blev afsat til handlingsplanen med aftalen om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2024-2027.

Fædre, børn og familie

Fædre og familieliv

Mænd og kvinder skal have de samme muligheder for at deltage ligeværdigt i familielivet. Når fædre er involveret i deres børn, bidrager det til en stærkere tilknytning, og det gavner børnenes udvikling. Fædrenes sundhed forbedres også, og det mindsker risikoen for konflikter og brud i familierne.

Gennem mange år har fædre kun taget en lille del af orloven – cirka en tiendedel. Fra august 2022 er orloven ligedelt med 24 uger til hver forældre, hvoraf 11 uger er øremærket, hvis man er lønmodtager. Det giver kvinder og mænd lige ret til orlov. Det kan samtidig være med til at nedbryde nogle af de snævre normer og forventninger, der kan være til mænd i forhold til familielivet, og sende et signal om, at mænd er omsorgspersoner på lige fod med kvinder.

Flertallet af mænd giver udtryk for, at de ønsker at benytte sig af den ekstra øremærkede orlov, når eller hvis det bliver aktuelt for dem. Og foreløbige tal viser, at den afholdte orlov er steget blandt fædre efter øremærkningen, mens den er faldet blandt mødre. Tilbuddene til fædre og mødre på orlov er dog ikke fulgt med udviklingen. Mens alle kommuner fx har gruppetilbud til mødre på orlov, har fire ud af ti kommuner hverken fædre- eller forældregrupper.

For mænd i udsatte positioner kan livsomstændigheder, som fx sygdom, misbrug, arbejdsløshed eller fødselsdepression, udgøre en særlig udfordring i forhold til at blive og være far. Det kan blandt andet påvirke deres lyst til at være på orlov negativt.

Der er fortsat behov for at understøtte både mænds og kvinders muligheder for at tage del i forældreskabet, og at der er relevante tilbud også til fædre.

Skilsmisse og livskriser

Omkring 40 procent af alle ægteskaber ender i en skilsmisse. I størstedelen af skilsmisserne bliver mødrene bopælsforælder og fædrene samværsforælder. Flere skilsmissebørn bor i dag lige meget eller næsten lige meget hos deres mor og far, men mange mænd oplever fortsat, at de gerne ville have mere samvær, end det der er.

Undersøgelser viser, at fædre tror mindre på egne evner i forhold til at begå sig i det familieretlige system, og at der er forskel på, hvor forberedte mødre og fædre er i forhold til drøftelserne om samvær. For eksempel er mødre ofte mere forberedte på, hvad de ville sige på møderne i Familieretshuset, og har forberedt forslag til løsninger i forhold til samvær.

Generelt er mænd mindre tilbøjelige til at række ud efter hjælp, når de har det svært. Det kan være medvirkende til, at mænd er i større risiko for social eksklusion og udsathed end kvinder. Mænd, der oplever krise i livet fx i forbindelse med en skilsmisse, kan derfor have et særligt behov for støtte.

Der er behov for – med udgangspunkt i barnets bedste – at understøtte, at både fædre og mødre har de bedste forudsætninger for at engagere sig i deres børns liv.

Fakta

- For samboende forældre, der fik barn i 2021 og var berettiget til barseldagpenge, holdte fædre i gennemsnit 36 dages orlov, mens mødre i gennemsnit holdte 279 dages orlov. Det svarer til, at fædre tog 11 pct. af orloven. (Danmarks Statistik, 2023).
- Tre ud af fire fædre, der er omfattet af de nye orlovsregler, holder eller forventer at holde alle 11 ugers øremærket orlov (Megafonmåling fra Egmont Fonden og Mødrehjælpen, 2024).
- For alle fædre (inkl. medmødre) er orloven steget fra 6,99 uger til 10,50 uger (svarende til 3,51 uger) efter øremærkningen af orloven, mens mødrenes orlov er faldet fra 40,36 til 35,88 uger (svarende til 4,48 uger) efter øremærkningen af orloven. (ATP/Udbetaling Danmark, 2024).
- 41 procent af kommunerne tilbyder hverken fædre- eller forældregrupper til fædre på orlov, mens alle kommunerne har gruppetilbud til mødre. (Forum for Mænds Sundhed, 2023).
- I den kommunale sundhedspleje screener 96 procent af kommunerne i dag fædre for fødselsdepression, men kun 46 pct. af kommunerne tilbyder direkte støtte eller behandling til fædre i form af fx gruppeforløb, psykologhjælp eller lignende. For mødre er det 15 procent af kommunerne, der ikke har tilbud. (Forum for Mænds Sundhed 2023, og Mødrehjælpen 2021).
- I 86 procent af alle skilsmisser i Danmark er mødre bopælsforælder, og fædre er samværsforælder (Danmarks Statistik, 2022).
- Andelen af skilsmissebørn, der bor lige meget eller næsten lige meget hos deres mor og far, er vokset markant de seneste år fra 15 procent i 2009 til 41 procent i 2021. (VIVE, 2022).

Nyere initiativer på området

Der er i de seneste år taget forskellige initiativer, som er med til at fremme lige rettigheder og muligheder for fædre og mødre. Det drejer sig bl.a. om:

- **Ligedeling af børne- og ungedyldelsen:** Den 1. januar 2022 trådte nye regler om ligedeling af børne- og ungedyldelsen imellem fælles forældremyndighedsindehavere i kraft. Reglerne betyder, at børne- og ungedyldelsen fra og med den 1. januar 2022 som udgangspunkt udbetales med halvdelen til hver af forældremyndighedsindehaverne.
- **Digital post til begge forældre om fælles barn:** Ligestillingsloven blev i 2021 ændret, så offentlige myndigheder som udgangspunkt skal sende den digitale post, der vedrører et fælles barns forhold, og som er rettet mod begge indehavere af forældremyndigheden over et barn, til begge forældre. Loven trådte i kraft den 21. marts 2022.
- **Øremærket orlov til begge forældre:** På baggrund af EU's orlovsdirektiv er der indført nye regler for fordelingen af orloven mellem forældrene. Reglerne betyder, at orloven er delt lige mellem moren og faren med 24 uger til hver, hvoraf 11 orlovsuger med barselsdagpenge for lønmodtagere er øremærkede og derfor ikke kan overdrages til den anden forælder. Tidligere var 14 uger af orloven øremærket moren og to uger var øremærket faren, mens 32 uger var fælles. Reglerne er trådt i kraft for børn født fra den 2. august 2022.
- **Aftale om et forbedret familieretligt system:** Aftalen er indgået med alle Folketingets partier den 30. november 2023 og har fokus på at sikre barnets bedste og barnets trivsel i brudsituationer, at styrke barnets ret til begge forældre og understrege forældrenes ansvar for at skærme barnet mod deres konflikter. Det er bl.a. besluttet at:
 - udbrede adgangen til parrådgivning i perioden 2024-2027 til forældre, der har problemer, de har svært ved at håndtere.
 - tilbyde begge forældre juridisk, børnesagkyndig og processuel rådgivning og vejledning fra Familieretshuset i forældreansvarssager allerede på ansøgningstidspunktet.
 - samarbejdsskikane, herunder forældrefremmedgørelse, får en selvstændig og tydelig plads i forældreansvarsloven, og at konsekvens af skikane gøres til et af lovens helt grundlæggende principper med øje for barnets bedste.

Initiativer

Opfølgning på aftale om øremærket orlov

Beskæftigelsesministeriet følger udviklingen i brugen af den nye orlovsmode, og det er aftalt, at reglerne skal evalueres i 2025. Beskæftigelsesministeriet vil indkalde partierne bag aftalen til en drøftelse af erfaringerne med de nye orlovsregler.

Ansøgningspulje til aktiviteter for udsatte fædre på orlov

Der udbydes i 2024 en ansøgningspulje til aktiviteter for kommende fædre og fædre på orlov i særligt udsatte positioner. Det kan fx være etablering af netværk i form af "fædregrupper" eller "fædrehold". Formålet er at støtte udsatte fædre i deres brug af orlov og i forælderrollen og derigennem understøtte deres tilknytning til barnet og de positive effekter, som brugen af orlov har. Der er afsat 3,0 mio. kr. fra SSA-reserven 2024-2027 til puljen.

Vidensopsamling om brugen af orlov

Digitaliserings- og Ligestillingsministeriet udarbejder i 2026 en vidensopsamling om brugen af orlov, som skal formidle viden på tværs af de forskellige projekter og forskning mv., der undersøger betydningen af de nye orlovsregler. Økonomisk Institut på Copenhagen Business School gennemfører fx i 2021-2025 et større forskningsprojekt om betydningen af reformer på forældreorlov, herunder hvordan forældrepar træffer beslutninger om arbejdsdeling, samt de forskellige holdninger og forventninger til fædre og mødres forælderrolle.

Ansøgningspulje om netværk og støtte til mænd i krise

Der udbydes i 2024 en ansøgningspulje til aktiviteter med støtte og netværk til mænd, der oplever en livskrise fx som følge af skilsmisse, arbejdsløshed, sygdom, dødsfald mv. Herunder projekter, der kan støtte fædre i deres forberedelse af drøftelser om samvær ved skilsmisse mv. og understøtte håndteringen af forældreskabet efter en skilsmisse med fokus på barnets bedste. Formålet er at støtte mænd i krise og dermed mindske risikoen for social eksklusion. Der er afsat 2,2 mio. kr. fra SSA-reserven 2024-2027 til puljen.

Fysisk og mental sundhed

Fysisk sundhed

Mænd og kvinder skal have de samme muligheder for et sundt og godt liv, men de sundhedsmæssige udfordringer er på en række områder forskellige for mænd og kvinder. Eksempelvis er forekomsten af mange sygdomme, herunder kroniske sygdomme, større blandt mænd. Ligesom mænd generelt har en højere dødelighed og lever kortere tid end kvinder.

Undersøgelser peger bl.a. på, at den større dødelighed blandt mænd ved mange sygdomme – ud over livsstilsvaner – kan hænge sammen med, at mænd ikke tidligt nok bliver diagnosticeret. Køn spiller ind i forhold til at opsøge hjælp og tage vare på sig selv. Mænd går blandt andet ikke i samme grad som kvinder til deres praktiserende læge.

Der er gode resultater med at forebygge forværring af sygdommene og forbedre livskvaliteten, når borgere med kronisk sygdom fx diabetes, KOL, hjertekarsygdomme deltager i et forløb med sygdomsmestring, fysisk træning, kostomlægning og rygestop. Men færre mænd end kvinder deltager i kommunernes forebyggelses- og rehabiliteringstilbud.

Der er derfor brug for indsatser, der sætter fokus på uligheden i sundhed for mænd, samt målrettede indsatser særligt henvendt til mænd, der kan få flere til at opsøge og deltage i relevante sundhedstilbud.

Mental sundhed

Flere mænd end kvinder begår i dag selvmord. Generelt er psykiske problemer og selvmordstanker tabuiseret i samfundet. Det kan være en barriere for at søge hjælp. Undersøgelser peger på, at mænd i langt mindre grad end kvinder opsøger hjælp, når de oplever psykiske problemer – både hos egen læge og hos familie eller venner.

Samtidig viser undersøgelser, at unge mænd i mistrivsel ofte mangler fællesskaber, hvor de kan dele deres problemer og få hjælp, og at mange har få eller ingen i deres liv, de kan tale fortroligt med. Mange unge mænd søger ikke hjælp i tide, fordi de oplever, at de skal klare deres problemer selv. Endvidere kan udsatte mænd og drenge være sværere at nå og fastholde i offentlige eller andre sociale tilbud.

Der er behov for at forebygge mistrivsel og psykiske problemer og for at understøtte, at flere mænd og drenge søger hjælp, og får de rette tilbud.

Fakta

- I årene 2020-2021 var mænds middellevetid 79,4 år og kvinders 83,1 år. Det betyder, at kvinder i gennemsnit lever 3,8 år længere end mænd (Danmarks Statistik, 2022).
- Dreng og mænd har i de første 80 år af deres liv en højere dødelighed end piger og kvinder ved næsten alle typer af sygdomme og dødsårsager (Danmarks Statistik, 2022).
- Mænds dødelighed er særligt højere ved sygdomme i åndedræts- og kredsløbsorganer og er tæt forbundet med livsstilsvaner og manglende tidlig diagnosticering (Danmarks Statistik, 2022; World Health Organization, 2018, s. 43f; 63f).
- 25 procent af alle danske mænd har ikke besøgt deres praktiserende lægen inden for et år, mens det for kvinder er 13 procent. (Eurostat, 2019).
- Blandt de 18-24-årige, som er i høj risiko for social eksklusion, er det gennemsnitlige antal kontakter til almen læge 5,6 blandt mænd og 13,6 blandt kvinder. De tilsvarende andele er henholdsvis 14,1 og 20,8 blandt de 50-64-årige mænd og kvinder. (VIVE, 2023).
- Syv ud af ti selvmord begås af mænd (Sundhedsdatastyrelsen, 2021).
- Hver femte mand har sjældent eller aldrig nogen at tale fortroligt med, mens det blandt de 35-39 årige mænd er 27 procent. (Forum for Mænds Sundhed, 2023).
- Næsten tre gange så mange kvinder som mænd får psykologhjælp henvist fra deres læge. I 2020 modtog knap 57.000 kvinder og 21.000 mænd psykologhjælp med offentligt tilskud. Kvinder stod dermed for 73 pct. af modtagerne og mænd for 27 pct. (Danmark Statistik, 2021).

Nyere initiativer på området

Der er i de seneste år taget forskellige initiativer, som kan være med til at understøtte drenges og mænds fysiske og mentale sundhed. Det drejer sig bl.a. om:

- **Klinisk forskning i kønsulighed i sundhed:** Som led i aftalen om forskningsreserven for 2024, som er indgået mellem regeringen og alle Folketingets partier den 2. november 2023, er der afsat midler til styrket klinisk og uafhængig forskning. Indsatsen skal bl.a. bidrage til forskning i ulighed i sundhed mellem mænd og kvinder og begrænsning af ulighed i sundhed og sygdom bl.a. på baggrund af handicap, arbejdsmiljø og socio-økonomiske vilkår mv.
- **Handlingsplan for selvmordsforebyggelse:** Som led i aftalen *En bedre psykiatri* mellem regeringen og alle Folketingets partier fra den 24. november 2023 blev der afsat en økonomisk ramme på 48,75 mio. kr. i 2024 og 65,0 mio. kr. årligt fra 2025 og frem til en national handlingsplan for styrket forebyggelse af selvmord og selvmordsforsøg. I april 2024 blev der indgået en aftale mellem regeringen og alle Folketingets partier om handlingsplanen for styrket forebyggelse af selvmord og selvmordsforsøg, der indeholder seks initiativer, der skal bidrage til, at Danmark opnår det fald i antallet af selvmord på 33 pct. i 2030, som man har forpligtet sig til i WHO's Action Plan på området.
- **Styrkelse af Livslinien:** Livslinien er en landsdækkende organisation, der har som formål at forebygge selvmord og selvmordsforsøg. Livslinien tilbyder anonym rådgivning til selvmordstruede, deres pårørende og efterladte. Som led i aftalen *En bedre psykiatri* permanentgøres bevillingen til Livslinien til at holde natåbent, og samtidig styrkes deres varige bevilling med henblik på kapacitetsforøgelse, så det sikres, at flere personer i akut selvmordskrise modtager rådgivning eller støtte fra Livsliniens rådgivere. Der er afsat 7,0 mio. kr. årligt fra 2024 og frem til Livslinien.
- **Det Nationale Partnerskab mod Ensomhed:** Partnerskabet består af over 130 aktører på tværs af myndigheder, virksomheder, organisationer, civilsamfund m.fl., der sammen arbejder mod ensomhed i hele samfundet. Partnerskabet er i 2023 kommet med en strategi og en handlingsplan mod ensomhed. På den baggrund blev der i 2023 indgået en aftale om at udmønte 20,8 mio. kr. fra SSA-aftalen for 2022-2025 til følgende fire indsatser: 1) en landsindsats til afstigmatisering af ensomhed, 2) fællesskaber og støtte til unge, der oplever ensomhed, 3) fællesskabsguides for ældre borgere, og 4) fællesskabsguides for sårbare og socialt udsatte borgere.

Initiativer

Forebyggelse og rehabilitering ved kronisk sygdom

For at øge levetiden og livskvaliteten for personer med kronisk sygdom er der med SSA-aftalen for 2024-2027 afsat i alt 7,3 mio. kr. til en indsats forankret i Sundhedsstyrelsen, som handler om at få flere både mænd og kvinder til at deltage i kommunernes forebyggelses- og rehabiliterings-tilbud. Indsatsen retter sig særligt mod mænd, da færre mænd end kvinder deltager i tilbuddene, og flere mænd lever med kronisk sygdom.

Forum for Mænds Sundhed

Forum for Mænds Sundhed samarbejder bredt med bl.a. organisationer og myndigheder for at skabe mere lighed i sundhed ved at udveksle viden om og deltage i aktiviteter, der handler om mænds sundhed. Med SSA-aftalen for 2024-2027 er der afsat 3,0 mio. kr. til Forum for Mænds Sundheds arbejde i 2024-2025.

Afstigmatisering af psykiske problemer og selvmordstanker

For at bidrage til afstigmatisering af psykiske problemer og sætte fokus på, at ingen skal gå alene med psykiske problemer eller selvmordstanker, er der med SSA-aftalen for 2024-2027 afsat i alt 3,0 mio. kr. til at gennemføre en borgerrettet informations- og oplysningskampagne særligt målrettet mænd, da tre ud af fire selvmord i Danmark bliver begået af mænd. Kampagnen vil komme både mænd og kvinder til gavn og gennemføres i 2026-2027.

Modvirkning af mistrivsel gennem fysiske gaming-fællesskaber

Der er med SSA-aftalen for 2024-2027 afsat i alt 1,8 mio. kr. i 2025-2027 til Center for Digital Pædagogik til at understøtte og udbrede viden om fysiske gaming-fællesskaber som pædagogisk redskab til fx kommunale specialtilbud, SSP-samarbejdet og botilbud. Formålet er at modvirke unges mistrivsel og særligt nå udsatte unge drenge og mænd gennem gaming-fællesskaber.

Udsathed

Udsathed, hjemløshed og kriminalitet

Mænd er overrepræsenterede i de fleste statistikker om udsatte grupper, og over dobbelt så mange mænd som kvinder i Danmark er særligt sårbare. Mænd har også i højere grad end kvinder komplekse og overlappende udfordringer.

Flere kvinder end mænd er inden for de sidste fem år registreret med en psykisk lidelse. Men langt flere mænd end kvinder med en psykisk lidelse har også andre sociale udfordringer. For eksempel har næsten hver fjerde mand med en psykisk lidelse også haft et misbrug. Det gælder kun knapt hver tiende kvinde. Generelt er langt flere mænd end kvinder spilafhængige, hjemløse eller har et stofmisbrug.

Mænd er også kraftigt overrepræsenteret i kriminalitetsstatistikker og i fængsler. Her befinder mange sig i en særlig udsat position, når de løslades fra Kriminalforsorgen. De kan være udfordret af rusmiddelproblematikker, dårlig økonomi, ringe tilknytning til arbejdsmarkedet, svagt netværk og en usikker boligsituation. Det er forventningen at hjemløshed og ny kriminalitet kan forebygges ved at skabe sammenhængende overgange ved indsættelse og løsladelse samt etablering i egen bolig. Men alt for mange mænd ender stadig i hjemløshed efter deres løsladelse.

Der er brug for at sætte fokus på kompleksiteten i blandt andet mænds udsathed, og for tidlig hjælp og støtte, så yderligere marginalisering og udsathed forebygges.

Partnervold

Kvinder er mere udsatte for partnervold, volden er ofte grovere, og langt flere kvinder end mænd bliver dræbt af deres partner eller ekspartner. Men mænd er også udsatte for partnervold og kan have brug for hjælp og støtte.

Undersøgelser viser, at drenge fra en tidlig alder oplever forventninger om, at de skal kunne klare sig selv og ikke bede om hjælp, da det fremstår umandigt og svagt. Det kan derfor være tabubelagt for mænd og drenge at tale om deres voldsudsathed, netop på grund af deres køn.

Flere mænd end kvinder er udøvere af partnervold. Dem, der udøver volden, har ofte oplevet vold i barndommen, og volden kan tages med fra et forhold til et andet, hvis ikke den stoppes. Der har de senere år været et øget fokus på voldsudøveren med det formål at bryde voldscirklen.

Der er brug for en større anerkendelse af, at mænd og drenge også kan være udsatte for vold i nære relationer og for indsatser til både voldsudsatte og -udøvere.

Fakta

- Mænd udgør tre fjerdedele (77 pct.) af hjemløse i Danmark (VIVE, 2022).
- Mænd udgjorde i 2021 74 pct. af personer i behandling for stofmisbrug (Danmarks Statistik, 2022).
- 96 procent af alle indsatte i Kriminalforsorgen er mænd (Kriminalforsorgen, 2021).
- Hver tredje prøveløsladte blev i 2015 løsladt til hjemløshed. Samtidig er 34 pct. af alle mænd i hjemløshed i alderen 25-49 år registreret med en ubetinget dom ét år, før hjemløsheden indtræffer. Til sammenligning gør det sig kun gældende for mellem 5-7 pct. af kvinderne (Kriminalforsorgen, 2015, og VIVE 2017).
- Omkring 28.000 mænd i Danmark er særligt udsatte, mens det er omkring 12.000 kvinder. Det vil sige personer, der har lav/ingen beskæftigelse, og som derudover er registreret med en samtidig psykisk lidelse og et misbrugsproblem ('dobbeltdiagnose') og/eller med hjemløshed og/eller et fængselsophold inden for fem år. (VIVE, 2023).
- 23,9 procent af de mænd, der inden for de seneste fem år er registreret med en psykisk lidelse, er samtidig registreret med et misbrugsproblem inden for de sidste fem år, mens det tilsvarende gælder 9,1 procent blandt kvinder med en psykisk lidelse. (VIVE, 2023).
- Af de mænd, der er registreret med en psykisk lidelse inden for fem år, er 5,2 procent også registreret med hjemløshed inden for fem år, mens den tilsvarende andel blandt kvinder er 1,7 procent. (VIVE, 2023).
- 85 procent af mændene i gruppen med de mest komplekse sociale udfordringer er enlige og uden hjemmeboende børn, mens det for kvinderne er 69 procent (VIVE, 2023).
- 76 pct. af de registrerede i ROFUS er mænd, og 86 pct. af spillere, der har benyttet hjælpelinjen, StopSpillet, er mænd. Yngre mænd i alderen 18-25 år udgør 35 pct. af alle opkald fra spillere. (Spillemyndigheden).
- Ca. 118.000 kvinder og ca. 83.000 mænd var i 2021 udsat for fysisk eller psykisk partnervold. (Statens Institut for Folkesundhed, 2022).

Nyere initiativer på området

Der er i de seneste år taget forskellige initiativer, som kan være med til at forebygge udsathed på områder, hvor mænd er overrepræsenterede. Det drejer sig bl.a. om:

- **Omlægning af hjemløseindsatsen:** Indsatsen over for hjemløshed er i de seneste år styrket. Blandt andet er der indført en markant omlægning af hjemløseindsatsen, hvor bl.a. udbredelsen af Housing First-indsatsen i Danmark styrkes, og refusionsreglerne ændres, så det bedre kan betale sig for kommunerne at hjælpe mennesker til egen bolig med støtte. I en aftale mellem den daværende regering (S) og Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten, Dansk Folkeparti og Kristendemokraterne blev der afsat over en milliard kroner til 4.050 billige boliger til Housing First-indsatser for hjemløse.
- **Styrkelse af hjemløseindsatsen:** I aftalerne om SSA-reserven fra 2020, 2021 og 2022 er der afsat i alt 141,3 mio. kr. til en styrkelse af hjemløseindsatsen, som bl.a. er udmøntet til oprettelse af en Task Force på hjemløseområdet, etablering af et nationalt partnerskab af interessenter på hjemløseområdet, ansøgningspulje til investering i civilsamfundets rolle i implementering af Housing First, ansøgningspulje til omsorgspladser for borgere i hjemløshed efter indlæggelse og en ansøgningspulje til at udvikle en indsats målrettet unge i hjemløshed eller i risiko herfor, herunder grønlandske unge.
- **Kompetenceudvikling i Housing First:** Med omlægningen af indsatsen mod hjemløshed er der skabt et større incitament for kommunerne til at anvende Housing First-tilgangen. Social- og Boligstyrelsen oplever en stor efterspørgsel på kompetenceudviklingsforløb i metoderne til fagpersoner i kommunerne og på boformer. Med SSA-aftalen for 2024-2027 er der derfor afsat i alt 4,7 mio. kr. i 2025-2027 til at sikre, at der kan udbydes tilstrækkeligt med kompetenceudviklingsforløb.
- **Forebyggelse af spilafhængighed:** Med aftalen *Nedbringelse af danskernes gæld til det offentlige* fra juni 2022 blev der afsat 10 mio. kr. årligt 2023-2025 til indsatsen mod spilafhængighed. Midlerne i 2023 er udmøntet til forskning i spilafhængighed, en landsdækkende informationskampagne om pengespil målrettet børn og unge samt forældre og andre pårørende, en ny national platform for oplysning om pengespils-problemer og spilafhængighed. Udmøntningen af de resterende midler forventes at blive genstand for politiske forhandlinger i de kommende forhandlinger på spilområdet.
- **Ambulant behandling af voldsudøvere og deres familier:** Dialog mod Volds behandlingstilbud til voldsudøvere og deres familier blev styrket med Handlingsplan mod partner-vold og partnerdrab 2023-2026, så der er landsdækkende behandlingstilbud. Samtidig styrkes samarbejdet med politiet om vejledning af voldsudøvere om behandlingsmuligheder. Med SSA-aftalen for 2024-2027 er der endvidere afsat midler i 2024 og 2025 til Slip Volden, som er Lev Uden Volds telefoniske rådgivningstilbud til mænd og kvinder, der udøver vold.

Initiativer

Tidlig indgriben ved risiko for hjemløshed eller tilbagefald til ny kriminalitet

For at styrke den kommunale indsats og samarbejde om personer, der har modtaget en dom, og dermed mindske risikoen for hjemløshed og ny kriminalitet i forbindelse med løsladelse, er der med SSA-aftalen for 2024-2027 afsat 10,3 mio. kr. i 2025 til en ansøgningspulje for kommuner, der ønsker at styrke deres indsats på området. Indsatsen vil komme både kvinder og mænd til gavn, men da mænd er overrepræsenteret både blandt dømt og hjemløse, vil indsatsen især gavne mænd. Der er samtidig afsat midler til, at Social- og Boligstyrelsen kan understøtte ansøgerkommunernes indsats og udarbejde en erfaringsopsamling til andre kommuner. Der er i alt afsat 13,7 mio. kr. i 2025-2027 til initiativet.

Vredes- og konflikthåndtering i Kriminalforsorgen i Grønland

Med Aftale mellem regeringen, Socialistisk Folkeparti, Liberal Alliance, Radikale Venstre og Dansk Folkeparti om finansloven for 2023 af april 2023 blev der afsat 0,5 mio. kr. årligt i 2023-2026 til voldsforebyggelse gennem terapiforløb målrettet mænd i Grønland. Midlerne er efterfølgende omprioriteret til kurser i vredes- og konflikthåndtering i kriminalforsorgen i Grønland. Med initiativet igangsættes der gruppekurser i kriminalforsorgens anstalter i Grønland med fokus på vredes- og konflikthåndtering. Kurserne retter sig til både kvinder og mænd. Forløbene forventes at bestå af tre moduler, som afvikles over tre dage i alle anstalter to gange årligt, dog således at frekvensen kan reguleres mellem anstalterne afhængig af belægssammensætningen.

Ligestilling af krisecentertilbud til voldsudsatte mænd

Fra 1. juli 2024 får mænd udsat for vold i nære relationer ret til at tage ophold på et krisecenter på lige fod med voldsudsatte kvinder. Mændene kan være ledsaget af børn, som modtager omsorg og støtte under opholdet. Både mændene og deres børn får ret til psykologhjælp, der kan hjælpe med de negative følgevirkninger af volden. Og mændene får ret til indledende og koordinerende støtte og vejledning i kommunen.

National oplysningsindsats om vold

Som led i handlingsplanen mod partnervold og partnerdrab 2023-2026 gennemføres en national oplysningsindsats, som skal bidrage bredt i samfundet med mere viden om vold. Oplysningsindsatsen skal få flere til at søge hjælp, herunder mænd der udsættes for partnervold.

Uddannelse og arbejdsliv

Dreng og mænd i skole og uddannelse

Alle børn skal have en god start på skolelivet. Og der skal være undervisningsmiljøer og undervisningsformer, der understøtter og bidrager til læring og trivsel for både piger og drenge. Karakterforskellene mellem piger og drenge i grundskolen er vokset, og forskellene fortsætter i stigende grad ind i ungdomsuddannelserne.

Flere drenge end piger er senere klar til at starte i skole. Flere drenge end piger bliver visiterede til specialtilbud, og drenge er overrepræsenterede blandt elever med adfærdsforstyrrelser og autismespektrumsforstyrrelser, som kan have særligt brug for rolige og trygge rammer. Derudover er der en større andel af drenge, som ikke gennemfører folkeskolens afgangsprøve eller står uden ungdomsuddannelse otte år efter 9. klasse. I aftalen *Folkeskolens kvalitetsprogram – frihed og fordybelse* er der besluttet en række initiativer, der skal forbedre folkeskolen for både piger og drenge.

De unges uddannelsesvalg er stadig meget kønsopdelt. Flere unge mænd end kvinder mener eksempelvis, at det har betydning for deres valg af uddannelse, om den har ry som enten feminin eller maskulin.

Der er behov for, at undervisningen og undervisningsmiljøet giver de bedste forudsætninger for læring og trivsel for både drenge og piger og for, at køn ikke opleves som en barriere for at træffe uddannelsesvalg.

Det kønsopdelte arbejdsmarked

Danmark har fortsat et meget kønsopdelte arbejdermarked, hvor mange arbejder inden for traditionelle kvinde- eller mandefag. Det kønsopdelte arbejdsmarked og forskellene i uddannelse betyder også, at flere mænd end kvinder i arbejde er ufaglærte. Mænd er derfor i større risiko for at miste deres job, hvis efterspørgslen på ufaglært arbejde falder.

Et internationalt studie viser, at mænd oplever diskrimination, når de søger job inden for traditionelle kvindefag, mens diskriminationen mod kvinder i mandefag og kønsbalancerede fag er faldet betydeligt gennem årene. Det kan ifølge undersøgelsen hænge sammen med, at der ikke har været samme fokus på at skabe plads til mænd inden for traditionelle kvindefag som på kvinder inden for traditionelle mandefag.

Mænd er overrepræsenterede i arbejdsulykker, og det er primært mænd, der mister livet på arbejdet. Det skyldes bl.a., at de brancher med flest arbejds- og dødsulykker er mandedominerede. Samtidig kan traditionelle forventninger til køn eller arbejdskulturer betyde, at det er særligt svært for nogle mænd at tale om eller blive taget seriøst omkring usikre arbejdsforhold.

Der er behov for løbende at arbejde med at mindske det kønsopdelte arbejdsmarked og et øget fokus på at tiltrække og fastholde mænd i de traditionelle kvindefag.

Fakta

- 16 pct. af drenge og 8 pct. af piger oplever tit at få skældud i børnehaven, mens 11 pct. af drenge og 6 pct. af piger ikke oplever, at en voksen er glad for at se dem, når de kommer om morgen (Børns Vilkår, 2019).
- Flere drenge (25 pct.) end piger (16 pct.) oplever, at de ikke bliver krammet af de voksne i børnehaven (Børns Vilkår, 2019).
- Piger får et højere karaktergennemsnit end drenge ved de obligatoriske prøver i folkeskolens 9. klasse. Forskellen er steget fra 0,3 i 2008 til 0,7 karakterpoint i 2022. (Børne- og Undervisningsministeriet, 2024).
- I 2023 fik piger på tværs af de gymnasiale uddannelser i gennemsnit 0,6 karakterpoint højere eksamensresultat end drenge (Børne- og Undervisningsministeriet, 2024).
- Flere kvinder end mænd gennemfører en ungdomsuddannelse. 8 år efter 9. klasse har 83 pct. af mænd, og 88 pct. af kvinder fuldført en ungdomsuddannelse. (Børne- og Undervisningsministeriet, 2024).
- I skoleåret 2022/2023 udgjorde drenge 67,9 pct. af eleverne med skoleudsættelse. (Børne- og Undervisningsministeriet, 2024).
- For 38 pct. af unge mænd har uddannelsers ry som enten feminine eller maskuline betydning for deres uddannelsesvalg, mens det gælder en fjerdedel af unge kvinder. (FH, DA, Medarbejder- og Kompetencestyrelsen, DR og KL, 2022).
- Drenge er underrepræsenterede i omsorgsfaglige erhvervsuddannelser, hvor de kun udgør 14 pct. af 1. prioritetsansøgerne til erhvervsuddannelsernes fag under "omsorg, sundhed og pædagogik" i den fælles tilmelding til ungdomsuddannelse efter 9. og 10. klasse. (Børne- og Undervisningsministeriet, 2024).
- 37,4 pct. af mænd mellem 19-64 år har ikke en erhvervskompetencegivende uddannelse. For kvinder i samme aldersgruppe er det 31,8 pct.
- Mænd udgør 90 pct. af ansatte i branchegruppen 'bygge og anlæg', mens kvinder udgør 71 pct. af ansatte i branchegruppen 'offentlig administration, undervisning og sundhed'. (Beskæftigelsesministeriet, 2024).
- Mænd udgjorde 92 pct. af alle dødsopfre for arbejdsulykker i perioden 2016 til 2022 (Arbejdstilsynet, 2022).

Nyere initiativer på området

Der er i de seneste år præsenteret en række forslag og iværksat initiativer, som kan understøtte drenges trivsel og læring i skolen, og som sætter ind i forhold til arbejdsulykker. Det drejer sig bl.a. om følgende:

- **Bedre mulighed for udsat skolestart:** Fra den 1. januar 2024 trådte en ændring af dagtilbudsloven i kraft, der giver børn bedre mulighed for at få udsat deres skolestart med ét år, hvis de ikke er klar til at starte i skole. Der blev indført krav om, at dagtilbudslederen er ansvarlig for at udarbejde en vurdering af et barn optaget i dagtilbuddet, hvis der er forhold, der kan skabe tvivl om, hvorvidt barnet er klar til skolestart. Udsat skolestart forventes særligt at komme drenge til gode, der ikke er helt klar til at starte i børnehaveklassen. Drenge har ifølge Danmarks Statistik de seneste år udgjort omkring 70 procent af dem, der får udsat skolestart.
- **Aftale om folkeskolens kvalitetsprogram:** Udover ovenstående initiativer har regeringen og folkeskolens forligskreds den 19. marts 2024 indgået en aftalen om folkeskolens kvalitetsprogram – frihed og fordybelse, som indeholder flere initiativer, som skal styrke elevernes faglige udvikling, dannelse og trivsel. Det drejer sig bl.a. om styrket indsats for de mest udfordrede elever i dansk og matematik, flere specialpædagogiske kompetencer tæt på eleverne og mere praktisk undervisning og valgfrihed til de ældste elever, udvikling af nye læreplaner i folkeskolen med plads til både at fordybe sig i fagenes teoretiske grundlag og deres praktiske anvendelse.
- **Ekspertgruppen om betydningen af køn for faglig udvikling, læring og trivsel i dagtilbud, folkeskole og ungdomsuddannelser:** Ekspertgruppen blev nedsat i 2022 og offentliggjorde deres anbefalinger i april 2024. Ekspertgruppen bestod af praktikere, forskere, repræsentanter fra arbejdsmarkedets parter og kønspolitiske interesse- og rettighedsorganisationer. Afsættet for ekspertgruppens arbejde var, at den gennemsnitlige forskel på drenge og pigers faglige resultater er voksende, og at flere drenge og mænd generelt set præsterer dårligere i uddannelsessystemet end piger og kvinder. Ekspertgruppens anbefalinger retter sig både til beslutningstagere på nationalt niveau og til lokale beslutningstagere, ledere, pædagogisk personale og lærere på dagtilbuds-, folkeskole- og ungdomsuddannelsesområdet.

Flere af ekspertgruppens anbefalingerne imødekommes med allerede nationalt igangsatte initiativer – bl.a. initiativer i aftalen om folkeskolens kvalitetsprogram om mere praktisk undervisning, mere varieret skoledag og mulighed for juniormesterlære, Trivselskommissionen, der skal komme med anbefalinger, der kan understøtte børn og unges trivsel, og med opkvalificeringspuljen for pædagogisk personale på dagtilbudsområdet.

- **Indsats mod arbejdsulykker:** Med afsæt i arbejdsmiljøaftalen 2023 er der iværksat en handlingsplan, som skal fremme en sund sikkerhedskultur og forebygge de alvorligste arbejdsulykker og dødsulykker på danske arbejdspladser. Handlingsplanen har særligt fokus på de brancher med den største ulykkesrisiko og indebærer en bred række indsatser der sættes ind for med styrket tilsyn, ulykkeopfølgninger, kampagner, vejledning og ny viden. Brancherne er primært karakteriseret ved at have en overrepræsentation af mænd.

Initiativer

Variation og diversitet i rekrutteringen af elever til SOSU

Der er med SSA-aftalen for 2024-2027 afsat 3,1 mio. kr. i 2024-2027 til målrettede rekrutteringsindsatser til SOSU-uddannelserne for at sikre et bredt rekrutteringsgrundlag til SOSU-uddannelserne. Indsatserne skal samtidig bidrage med positive historier om SOSU-fagene fx i form af rollemodeller, der kan gøre op med de eksisterende fordomme og dermed være med til at skabe større kønsmæssig diversitet i søgningen mod SOSU-uddannelserne.

Udvikling og afprøvning af "Boys' Day in Care"

Med SSA-aftalen for 2024-2027 er der afsat 0,5 mio. kr. i 2025 til foreningen Divérs til at afdække, udvikle og afprøve en eventuel tilbagevendende Boys' Day in Care, der med inspiration fra Girls' Day in Science-initiativet muliggør særligt drenges besøg på fx virksomheder, institutioner og uddannelsessteder, hvor de kan møde rollemodeller i omsorgsfagene, deltage i workshops og få inspiration til deres fremtidige valg af uddannelse og job.

Digitaliserings- og Ligestillingsministeriet
Stormgade 2-6
1470 København K
T 72 28 24 00